

EELHINNANG

Kavandatava tegevuse keskkonnamõju olulisuse eelhindang on antud lähtudes keskkonnaministri 16.08.2017 määrusest nr 31 „Eelhinnangu sisu täpsustatud nõuded“:

1. Kavandatav tegevus

Kavandatavaks tegevuseks on Mõntu sadama ja Mõntu väikelaevade sadama (edaspidi ka *sadamad*) ehitustööd, mille käigus ehitatakse välja kalapaatidele ja jahtidele mõeldud sadam ning lõpetatakse süvendustööd. Ehitamise käigus pikendatakse väikelaevade sadama kaid nr 2 ning ehitatakse kaid nr 3 ja 4, ehitatakse slipp ja kaldakindlustus. Ehitustööde käigus veekogusse tahkeid aineid ei uputata ega pinnast ei paigutata. Vee erikasutusega seotud tegevuseks on sadamate akvatooriumi ja faarvaatri süvendamine ning süvendatud pinnase osaline kaadamine. Süvendamine on kavandatud mahus vastavalt:

1. Savi 4700 m³
2. Liivsavi 2700 m³
3. Muda ja liiv 1300 m³
4. Moreen ja klibu 1200 m³

Süvendatud pinnas võetakse osaliselt kasutusele maismaal sadamatega piirnevatel kinnistutel (80701:001:0846), (80701:003:0565). Pinnasega mahus umbes 2000 m³ täidetakse sadamate maa-ala madalamaid kohti. Osa pinnast plaanitakse vedada mujale (täiteks), milleks taotletakse kaevise võõrandamise luba ning umbes 5000 m³ pinnasest kaadatakse merre, selleks ettenähtud pinnasepuistealale.

Vee erikasutusega seotud töödel kasutatakse ekskavaatorit, ujuvsüvendajat, kaadamispraame, kraanat ja autosid. Tehnika valik on parim sadamates oleva pinnase eemaldamiseks (savi, liivsavi, muda ja liiv, moreen ja klibu ning looduslik graniitkivi).

Sadamate rekonstrueerimise käigus tekivad jäätmed süvendamisel ja rajatiste rekonstrueerimisel (ehitusmaterjalid, nende pakendid, teisaldatav pinnas). Vee erikasutusega seotud tööde käigus tekkivaid jäätmeid käideldakse jäätmeseaduses sätestatud korras. Kavandatav tegevus ei oma jäätmetekkest tulenevat olulist negatiivset mõju keskkonnale kui järgitakse jäätmeseaduses kehtestatud nõudeid. Jäätmeid rajatavate ehitiste kivikonstruktsioonides ei kasutata ning veekogusse muudel eesmärkidel ei paigutata.

Vee erikasutuse käigus toimuvad tööd ei põhjusta olulisi muutusi õhukvaliteedi osas antud piirkonnas. Vähene mõju ümbritsevale keskkonnale võib avalduda eelkõige seoses sadamate rekonstrueerimisel kasutatava tehnikaga, kuid seda mõju ei saa pidada oluliseks.

Vee erikasutuse käigus tekib müra seoses süvendamisel ja kaadamisel kasutatavate erinevate mehhanismide (ekskavaator, veoautod, praam jne) tööga. Sadamate rekonstrueerimiseks kasutatav transport liigub mööda eraldi olevat kõvakattega teed, mistõttu ei ole ette näha sadamate rekonstrueerimisest tingitud olulist mõju keskkonnale ja piirkonna elanikele.

Vee erikasutuse käigus ei teki vibratsiooni, mis põhjustaks olulisi muutusi antud piirkonnas. Valguse, soojust ja kiirguse reostust vee erikasutusega ümbruskonnale ei kaasne. Lõhnareostus on lühiajaline ning ehitustööde aegne ja valdavalt seotud ehitustööde käigus kasutatavate masinate diiselmootoritega.

Keskkonnaametile teadaolevalt ei ole tegevus vastuolus teiste asjakohaste strateegiliste planeerimisdokumentidega.

Sadamate rekonstrueerimise käigus toimuv tegevus (süvendamine, kaadamine) võib tekitada avariiisid ja tööõnnetusi. Avariid võivad esineda kõikjal, eriti töötamisel erinevate seadmete ja mehhanismidega, kuid ka kemikaalide ja kütuste käitlemisel. Transpordi puhul pole välistatud õnnetusohu liikluses. Samas ei tohiks kõigi nõuete täitmisel tavapärast eelpool kirjeldatud tegevusi juhtuda ning tegemist on vaid hädaolukordadega. Avariide vältimiseks tuleb pidevalt ja korrektselt täita kõiki antud töödega seotud eeskirju ja ohutusnõudeid. Seejuures on eriti tähtis süvendaja meeskonna väljaõpe ja pidev treenitus käitumiseks avariijuhtumite korral.

2. Kavandatava tegevuse asukoht ja mõjutatav keskkond

Mõntu sadam ja Mõntu väikelaevade sadam asuvad Saaremaal Mõntu külas Sõrve poolsaare idarannikul Liivi lahe ääres. Sadamaid ümbritsevad lääne- ja edelasuunal 100% ärimaa sihtotstarbega kinnistud. Mõntu sadama väikelaevade sadam (katastritunnus 80701:001:0847) paikneb Mõntu sadama territooriumil. Sadama kõrval paikneb külmhoone ja sadama hoone (katastritunnus 80701:001:0846), Mõntu sadama kalakai (katastritunnus 80701:001:0754), jaanuaris 2018a valmis tankla (katastritunnus 80701:001:0851). Vee erikasutuse piirkonna koordinaadid on järgmised:

X	Y
6424633,9	388906,8
6424798,7	388980,3
6424813,9	389188,5
6424127,8	390450,9
6423965,6	390535,4
6423858,5	390447,7
6424465,2	389334,2
6424519,9	388917,9
X	Y
6424637,712	388842,290
6424691,286	388892,342
6424592,070	388872,698
6424682,998	388951,940

Kaadamisala:

57° 55' 41" 77", 22° 6' 23,08"
57° 55' 13,84", 22° 7' 27,15"
57° 54' 25.54", 22° 6' 11,29"
57° 54' 53,12", 22° 5' 10,56"

Sadamad piirnevad lõuna- ja idaküljel Liivi lahega. Lähimad elamud asuvad sadamatest lääne ja põhja suunas ca 2000 m kaugusel. Sadamate ja inimeste elamute vahel on mets, mistõttu on müra ja tolmu võimalik mõju olematu. Sadamate võimalikus mõjupiirkonnas vähemalt 2000 m raadiuses ei asu teisi sadamaid. Sadamate arendusalal ja selle vahetus läheduses vähemalt 2000 m raadiuses puuduvad ajaloo-, kultuuri- või arheoloogilise väärtusega objektid, seega puudub mõju eelnimetatud objektidele.

Kavandatav vee erikasutuse piirkond asub osaliselt Kura kurgu hoiualal. Hoiuala on

moodustatud Vabariigi Valitsuse 27.06.2006 vastu võetud määruse nr 176 "Hoiualade kaitse alla võtmine Saare maakonnas" 08.06.2007 jõustunud redaktsiooniga. Kura kurgu hoiuala kõnealune osa on samuti arvatud Natura 2000 alade võrgustikku Kura kurgu linnualana (Vabariigi Valitsuse 05.08.2004 korraldus nr 615-k). Looduskaitse seaduse (edaspidi *LKS*) § 32 lg-st 2 sätestab, et hoiualal on keelatud nende elupaikade ja kasvukohtade hävitamine ja kahjustamine, mille kaitseks hoiuala moodustati ning kaitstavate liikide oluline häirimine, samuti tegevus, mis seab ohtu elupaikade, kasvukohtade ja kaitstavate liikide soodsa seisundi.

Sadamate piirkonnas hoiuala kaitse-eesmärgiks nimetatud elupaigatüüpe ja liikide elupaiku registreeritud ei ole. Samas on sadamate piirkond oluline talvituvate veelindude toitumisalana ning lindude rändekoridorina. Kuna piirkonnas ei ole hoiuala kaitse-eesmärgiks seatud liikide elupaiku ning elupaigatüüpe registreeritud, siis tööd Kura kurgu hoiuala kaitseväärtusi *LKS* § 32 lg 2 tähenduses ei kahjusta. Tööde lähialal olulised hoiuala kaitse-eesmärgiks olevate linnuliikide pesitsuskohad puuduvad, seega ei ole ka ette näha tegevusi (nt müra, heljum), mis võiks lindude pesitsemist ohustada. Võimalusel tuleks siiski rändlindude häirimist vältida talvisel perioodil (so15. detsembrist - 15. märtsini), kuna mereala on talvisel jäävabal perioodil oluline rändlindude peatus- ning toitumiskoht. Kaadamiskoht asub Kura kurgu hoiualal, kuid seal ei asu kaitstavaid mereelupaiku. Neid ei esine ka maismaal, kuhu pinnast ladustatakse. Seega ei esine kaadamisel negatiivset mõju hoiuala väärtustele.

Sadamatest põhja suunas u 250 m kaugusel kulgeb Mõntu pargi maastikukaitseala välispiir. Mõntu pargi maastikukaitseala kaitsekorralduse alus on kehtestatud Vabariigi Valitsuse 03. 03. 2006. a määrusega nr 64 Kaitsealuste parkide, arboreetumite ja puistute kaitse-eeskiri. Sadamate süvendamine ja süvendatud pinnase kaadamine ning maismaale paigutamine negatiivset mõju Mõntu pargi maastikukaitsealale ei tekita.

3. Hinnang keskkonnamõju olulisusele

Sadamate rekonstrueerimisel on potentsiaalseks mõjufaktoriks akvatooriumi süvendamine mahus kuni 9900 m³ ning kaadamine mahus kuni 5000 m³. Vee erikasutusloa taotluse kohaselt on süvendatava pinnase näol tegemist savi, liivsavi, muda, liiva, moreeni ja klibuga. Keskkonnaametile teadaolevalt ei ole läheduses toimunud olulisi reostusi, mistõttu pole süvendatava pinnase saastetunnused eeldatavalt olulised või puuduvad. Akvatooriumi ja faarvaatri süvendamise potentsiaalne negatiivne mõju seisneb eelkõige vahetult süvendamise ajal vette paisatavates peentes setetes ning heljumi tekkes. Heljumi settimiskiirus vaiksete ilmadega oleneb peaaesjalikult süvendatavate setete lõimimisest. Suurema fraktsiooniga osakesed settivad kiiremini, väiksemad aeglasemini. Antud juhul on süvendatavas pinnases muda ja savi osakaal suur, ning potentsiaalne võimalus oluliselt suuremaks heljumi tekkeks ja levikuks samuti. Kuna süvendatud pinnas on kavas teisaldada kaadamisalale, mis asub sadamatest ca 2000 m kaugusel lõuna suunas, siis laieneb vee erikasutusest mõjutatud ala laiemale merealale, kui seda on vaid sadamate piirkond.

Sõrve idarannik (sh Mõntu sadamate piirkond) on kude- ja toitumisalaks tõenduslikult olulisele räimele ning lestale. Kevadkuduräim koeb sügavusel 3-8 m veetemperatuuril 5-13 kraadi, optimaalne kudeaeg temperatuuril 10 kraadi. Räime peamine kudumine, sõltuvalt aastast on mai algusest kuni juuni keskpaigani. Räime mari on äärmiselt tundlik vees oleva heljumi suhtes ning letaalseks võivad saada juba väikesed kogused setet marja pinnal. Lest koeb 4-22 m sügavusel aprillis-mais (optimaalne temperatuur 4-7 kraadi). Marja areng kestab 5-10 päeva ning koorunud noored lestad toituvad esimesel suvel kaldalähedases vees kalamarjast, aerjalalistest, kirpvähilistest. Tulenevalt eeltoodust ei ole lubatud süvendus- ja kaadamistööd sadamate piirkonnas teha kalade aktiivsel kudeperioodil 01.04 - 30.06.

Süvendamisega seoses kaasneb tavaliselt otsene põhjataimestiku füüsiline hävitamine, juhul kui süvendataval alal on põhjataimestik. Tegemist on ajaloolistel sadamatega ning süvendatud

merealaga, mistõttu ei ole piirkond sobiv rikkalikuks põhjataimestiku arenguks. Süvendataval alal meres olulisi taimestiku elupaiku pole inventeeritud. Seetõttu ei ole vee erikasutusega seotud tööde puhul ette näha olulist mõju põhjataimestikule.

Sadamate akvatooriumis ja süvendataval alal põhjaloomastiku otsesed mõõtmisandmed puuduvad, kuid üldiselt on piirkonna põhjaloomastik liigivaene. Arvestades asjaolu, et kavandatud süvendustööde maht on suhteliselt väike, siis võib eeldada, et sellest lähtuv negatiivne mõju põhjaloomastikule (arvukuse ja liigilise mitmekesisuse vähenemine) on minimaalne ning avaldub peamiselt süvendustööde käigus vette sattunud heljumi kaudu, mis settides võib põhjustada teatud liikide häirimist.

Kavandatavaid töid on võimalik teha ujuvsüvendaja või ekskavaatori abil, kaadamisel kasutatakse kaadamispraami. Keskkonnaametile teadaolevalt ei ole sadamate süvendamisel nimetatud tehnikaga tekkinud olukordi, mis võiksid kahjustada keskkonda. Mehaanilised kahjustused merepõhjakooslustele ja ka merepõhjale ei sõltu süvendaja tüübist. Sadamate süvendamine taotluses toodud mahus ei mõjuta rannikumeres pikaajaliselt väljakujunenud ja valitsevaid looduslikke tingimusi ega rannalähedasel alal hüdrodünaamilist režiimi, mis võiks põhjustada merepõhjal olulisi muutusi.

Vee erikasutusega seotud tööd on sobivate ilmastikutingimuste korral teostatavad lühikese ajaperioodi jooksul (ca 2 kuud), mistõttu on vee erikasutuse mõju kokkuvõttes lokaalne ning lühiajaline. Arvestades tööde mahtu, ning lokaalset mõju, lisaks ka vee erikasutusloas kehtestatavaid piiranguid seoses kalade kudeajaga puudub vajadus vee erikasutuse järgse seire teostamiseks.

Lähiümbruskonnas võimalikku koosmõju avaldavaid planeeringuid teadaolevalt ei ole. Seega ei ole oodata kavandatava tegevusega seonduvat mõjude kumuleerumist ega koosmõjude esinemist, mis tooks kaasa negatiivse keskkonnamõju piirkonna keskkonnataluvust ületaval määral.

4. Eelhindangu järeldus

Keskkonnaameti hinnangul puudub kavandataval tegevusel oluline keskkonnamõju, kuna:

- kavandatav tegevus ei mõjuta kaitsealasid, kaitstavate liikide elupaikasid ega Natura 2000 võrgustiku ala;
- eelhindamise tulemusena selgus, et taotletava tegevuse tulemusel ei teki olulist mõju veekeskkonnale sh merepõhja elustikule ja kalastikule, kui vee erikasutusega seotud töid ei tehta kalade kudeajal 1. aprillist – 30. juunini;
- eelhindamise tulemusena selgus, et taotletav tegevus ei ületata piirmäärasid müra, õhusaastatuse ja vibratsiooni osas;
- eelhindamise tulemusena selgus olulise kumulatiivse mõju puudumine;
- seega puudub kavandataval tegevusel eeldatavalt oluline keskkonnamõju.